25/09/2023

Γιώργος Κόρδης: Περί ύφους – Η τέχνη του συσχετισμού

/ Γνώμες

«Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.

Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν»;

Μαρτύριον Αγίου Δημητρίου, Μυστράς, Άγιος Δημήτριος, Μητρόπολη, 13ος αι.

Διαβάζεις ένα κείμενο από το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο. Αυτό, το Ευαγγέλιο της σήμερον ημέρας, 3ης Σεπτεμβρίου 2023 κι ακολουθείς όχι το νόημα, αλλά το ύφος της γραφής.
Απλό, λιτό, κοφτό. Στηρίζεται στα ρήματα και στα πράγματα, καταγράφει ενέργειες. Ελάχιστα κοσμητικά, καθόλου γλυκασμοί, διόλου αναφορές σε αισθήματα και συναισθήματα, σε σκέψεις των συμμετεχόντων κι απόπειρες ερμηνείες, σε αναζητήσεις βαθέων νοημάτων.

Απλή, αφοπλιστική, εξαιρετικά δυνατή παράθεση γεγονότων.

Αφού το διαβάσεις και διακρίνεις το ύφος του κειμένου, προσπάθησε να φέρεις στο νου σου την Βυζαντινή ζωγραφική και τον τρόπο με τον οποίο αποδίδει τα

πράγματα, τη δομή της και το ύφος της.

Η δομή απλή. Καταγράφει παραθέτοντας γεγονότα, πρόσωπα και πράγματα σε παράταξη κατά πλάτος, συνήθως σε ένα επίπεδο και καθ᾽ ύψος ώστε όλα να είναι ευδιάκριτα και ευανάγνωστα.

Και το ύφος, παρά τις διαφοροποιήσεις, από «σχολή» σε «σχολή», ανάλογο και πολλά συμβατό. Απλότητα ζωγραφική με χρήση φωτεινών προπλασμών (χρωματικών κηλίδων) ευδιάκριτες φόρμες σαφώς οριοθετημένες να συμπλέκονται ρυθμικά υπηρετώντας την ροή της αφήγησης.

Λείπουν οι εξάρσεις και οι οι εντάσεις που στοχεύουν σε δραματοποίηση και πρόκληση συναισθημάτων στους θεατές. Το ύφος σαν παιδικό τραγουδάκι, ανάλογο με το κείμενο, πλήρως συμβατό με αυτό.

Κι όλο αυτό μαζύ, κείμενο και ζωγραφική, ένα αληθινό μάθημα συσχετισμού πραγμάτων, ένα μάθημα για το πώς πρέπει να θυληκώνουν τα πράγματα ώστε να έρχονται σε σχέση καλή και λειτουργία που παράγει φιλότητα, συνέχεια, ενότητα, ζωή.

Θαύματα αγίου Νικολάου, Ι. Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανών, Θεσσαλονίκη, 14 ος αι.

Η τέχνη του συσχετισμού πραγμάτων δεν είναι διαδεδομένη στους σημερινούς ανθρώπους, αυτό όμως δεν αποτελεί έκπληξη αφού οι σημερινοί άνθρωποι δεν είναι μαθημένοι να λειτουργούν ως κοινότητα αλλά από γεννησιμιού τους εκπαιδεύονται να χρησιμοποιούν του άλλους «δι᾽ ιδίαν χρήσιν».

Έτσι, οι καλλιτέχνες λ.χ. εκφράζονται ως ιδιώτες απευθυνόμενοι σε κάποιους άλλους με τους οποίους δεν είναι οργανικά δεμένοι. Λένε τα δικά τους, με τρόπο

δικό τους ή συνήθως δανεισμένο από κάπου άλλου και ελάχιστα νοιάζονται για το πώς όλα όσα παράγουν θα «δέσουν» μεταξύ τους και με τους αποδέκτες των έργων τους.

Αλλά και οι πολλοί των ανθρώπων αντιστοίχως, που έχουν πειστεί πως δεν είναι πλάσματα ανώτερα όπως οι καλλιτέχναι και οι «άνθρωποι του πνεύματος», απλώς βάζουν πράγματα μαζύ χωρίς να τα ταιριάζουν, χωρίς να ξεύρουν πώς να τα δέσουν, να τα θυληκώσουν, να τα κάνουν να συλλειτουργήσουν.

Ο εν Κανᾷ γάμος, Ι.Μ. Μεγάλου Μετεώρου, Μετέωρα, 16οσ αι.

Ούτε τα ρούχα τους δεν ξέρουν πια οι άνθρωποι σήμερα να φτιάξουν ώστε να είναι ταιριαστά μεταξύ τους και να ενδύουν ευπρεπώς και καταλλήλως τα σώματά τους. Ούτε να μαγειρέψουν πια δεν μπορούν. Εξαρτώνται όλοι πια από «ειδήμονες», για να τους πουν πώς να διαβάσουν, να δουν, να φάνε , να ντυθούν, να ζήσουν. Ειδήμονες που συχνά, αν όχι πάντα μεταφέρουν τη δική τους εκδοχή ως αλήθεια και που δεν φροντίζουν να βοηθήσουν τους ανθρώπους να μάθουν να περπατούν στο ναρκοπέδιο της ανταριασμένης ζωής.

Η τέχνη του συσχετισμού πραγμάτων είναι μεγάλη και δύσκολη τέχνη.

Η δημιουργία μάλιστα ύφους ταιριαστού ακόμη υψηλότερη τέχνη, άγνωστη σχεδόν

στις μεταμοντέρνες κοινωνίες, όπου το κομμάτιασμα και η διάλυση των πραγμάτων, η κατάλυση της ενότητας και ο θρυμματισμός θεωρείται αρετή και ύψιστο ιδανικό, αφού αποκαλύπτει την δήθεν μοναδικότητα ενός δήθεν μοναχικού και δυστυχισμένου υποκειμένου.

Πηγή: pemptousia.gr (Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Κεντρική φωτογραφία: Θαύματα αγίων Θεοδώρων, Μυστράς, Άγιος Δημήτριος, Μητρόπολη, 13ος αι.